

แนวทางทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
ของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*

GUIDELINES FOR COMMUNITY PARTICIPATION IN THE PREPARATION
OF LOCAL CURRICULUM OF CHAIBURI NETWORK FOR
EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER SURATTHANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ชยุดพงศ์ สมจริง

Chayutphong Somchring

พระปลัดไผ่ชิต ไผ่สีโต

PhraPaladKosit Kosito

บุญเลิศ วีระพรกานต์

Boonlert Weeraponkan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: kiwchayutpong1811@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 2) ศึกษาแนวทางมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 3) นำเสนอแนวทางมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทุกปีการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามบริบทของท้องถิ่นและตัวผู้เรียน

* Received 22 November 2022; Revised 25 September 2023; Accepted 25 September 2023

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) จัดตั้งคณะทำงาน 2) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) กำหนดจุดมุ่งหมาย 4) วิเคราะห์เนื้อหาสาระ 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตร และ 7) ทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทุกปีการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. นำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้เหมาะสมและเป็นประโยชน์
คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, หลักสูตรท้องถิ่น, จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the condition of the local curriculum preparation, 2) study the guidelines for community participation in creating local curriculum, and 3) present the guidelines for community participation in creating local curriculum. This qualitative research obtained the key information using in-depth interviews with 15 stakeholders and five experts, including a group discussion with seven advisors. The tools used in this research were interview and focus group assessment forms.

The study showed the following results:

1. The condition of creating a local curriculum of educational institutions in the Chaiburi network was found to be developed every academic year with community participation to have a role in creating a local curriculum under the local context and the learner.

2. Community Participation Guidelines in the preparation of local curriculum consisted of (1) establishing a working group, 2) studying and analyzing basic information, 3) determining objectives, 4) analyzing content, 5) implementing curriculum, 6) Evaluating the use of the course, and 7) Making improvements to be used in the development of local curriculum every academic year. Local participation plays a role in developing and preparing the local curriculum, which consists of participation in decision-making, action, benefits, and evaluation.

3. The process of community participation in preparing the local curriculum was presented. The experts in focus group discussions believed this process was feasible, appropriate, and beneficial.

Keywords: Participation, Local curriculum, Preparation of local curriculum

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 4 มาตราที่ 29 ได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสพการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน อีกทั้ง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การหาแนวทางให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจนไปสู่การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการศึกษา เริ่มจากการวางแผนดำเนินการติดต่อสร้างความสัมพันธ์และประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชน ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีเจตคติที่ดี เข้าใจชุมชน ยอมรับตนเอง เข้าไปเป็นส่วนร่วมในชุมชนและท้องถิ่นอย่างเต็มที่ สร้างความรู้สึกว่าสถานศึกษาเป็นของชุมชน เพื่อให้ชุมชนสะท้อนปัญหาเรียนรู้ทรัพยากร และความต้องการอย่างแท้จริง เช่น แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการวาดภาพศิลปะไทย โดยใช้ตัวหนังตะลุง โดยชุมชนจะสะท้อนความต้องการในการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา โดยให้สถานศึกษามีส่วนในการปลูกฝังผู้เรียนผ่านหลักสูตรท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่สังคมไทยและเชื่อมโยงมิให้ผู้เรียนแปลกแยกจากพื้นฐานท้องถิ่นเดิม (ผิวพรรณ วิสุวรรณ, 2553)

ในพื้นที่สถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการกำหนดการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยในปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นแทรกเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง คือ หลักสูตรพุทธทาสศึกษา เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมในการใช้ชีวิต หลักสูตรปาล์มน้ำมัน เป็นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่เกิดการศึกษาสภาพการดำรงชีวิต แต่เมื่อพิจารณาหลักสูตรดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับ

วิถีชีวิตและบริบทชุมชน อีกทั้งยังไม่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของผู้เรียนในปัจจุบันอีกด้วย จึงจำเป็นต้องมีการหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน เพื่อการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3, 2564)

จากความสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญในการที่จะเข้าถึงปัญหาและความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการประกอบแนวทางในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

เครื่องมือการวิจัย

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี 2) แนวทางการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คือ การจัดตั้งคณะทำงาน ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระ ดำเนินการใช้หลักสูตร ประเมินผลการใช้หลักสูตร ทำการปรับปรุงแก้ไข 3) นำแบบร่างประเด็นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้ไปปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และ 4) ปรับแบบร่างประเด็นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. ในขั้นตอนการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ และ 3) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3. เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำแบบร่างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมองค์ความรู้ 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่ม ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ชั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้ ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู ผู้แทนชุมชน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก 3) ชั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลซึ่งกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

มีการ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงมุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทางโทรศัพท์ และรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) คุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้ ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก 3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลซึ่งกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก มีการ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงมุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทางโทรศัพท์ และรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

3. ขั้นตอนการนำเสนอ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินและแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยจัดประชุมกลุ่มเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อการคัดเลือก ประสานงาน แต่งตั้งให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการดังนี้คือ 1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้น มีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็น และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ในแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่วิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่เป็นประจำทุกปีการศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามบริบทของท้องถิ่นและตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง มีองค์ประกอบ 7 ด้าน 1) การจัดตั้งคณะกรรมการในจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา มีการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการในจัดทำและพัฒนาหลักสูตรในแต่ละครั้ง โดยให้หัวหน้างานบริหารงานวิชาการหรือครูผู้มีความรู้ความสามารถทางการจัดทำหลักสูตรเป็นหัวหน้าคณะกรรมการ ครูภายในสถานศึกษาทุกคนต้องเป็นผู้ร่วมกันขับเคลื่อนงาน รวมไปถึงร่วมกันกำหนดคุณสมบัติของตัวแทนชุมชนที่เป็นคณะกรรมการในครั้งนี้ อีกทั้งร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน ความต้องการของผู้เรียน ฐานภูมิปัญญา จุดเน้น จุดเด่นในชุมชน เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมากำหนดประเด็นที่จะศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป 2) ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน สภาพการศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย สถานศึกษาและตัวแทนชุมชน นักเรียน ชุมชน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษาที่ครอบคลุม งานด้านหลักสูตรท้องถิ่น โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ผ่านการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและศักยภาพภายในสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น จุดเน้น จุดเด่น สภาพจริงของท้องถิ่น สรุปออกมาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง 3) การกำหนดจุดมุ่งหมาย มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อรวบรวมข้อมูล กำหนดจุดมุ่งหมายให้หลักสูตรท้องถิ่นสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อนำไปกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป 4) ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระ ที่สอดคล้องกับจุดเน้นของชุมชน สภาพแวดล้อม ศักยภาพภายในท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจท้องถิ่น สังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น เนื้อหาสาระควรมีความยากง่ายสอดคล้องเหมาะสมกับวัยผู้เรียนหรือลำดับขั้นของการพัฒนาการทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งประสบการณ์เดิมของผู้เรียน มีประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันสู่การประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร ได้มีการจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้กับตัวผู้เรียน โดยสถานศึกษาได้มีการประชุมและมอบหมายครูผู้รับผิดชอบเพื่อเปิดในรายวิชาเพิ่มเติมอีกทั้งยังสอดแทรกไปในรายวิชาที่มีความสอดคล้องกันเพื่อให้ได้ทั้งข้อดี ข้อเสีย ความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและ

ความต้องการของผมเรียนอย่างแท้จริงไหม 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตร เริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตร วางแผนการประเมิน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน และนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งให้เห็นคุณค่าของหลักสูตร 7) ทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดเป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์ตรงกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และความต้องการของท้องถิ่น

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา เครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจำเป็นต้องมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามบริบทของท้องถิ่นและตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงานด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมภายในของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) จัดตั้งคณะทำงาน มีการประชุมภายในสถานศึกษา เพื่อชี้แจงรายละเอียดการคัดเลือกครูผู้รับผิดชอบงานและคัดเลือกบุคคลในชุมชน เป็นคณะทำงาน รวมไปถึงศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นเดิม ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับบริบทผู้เรียน เพื่อให้มีหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและตัวผู้เรียนมากที่สุด ประชุมครั้งที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อดำเนินการเลือกตัวแทนชุมชน เพื่อเป็นเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน รวมไปถึงเห็นชอบรับรองแต่งตั้งคณะทำงานในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ อีกทั้งคณะทำงานร่วมกันวางแผนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องที่จะเปิดสอนในสถานศึกษา และกำหนดปฏิทินในการดำเนินงาน 2) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มีการประชุมคณะทำงาน ร่วมกันเลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและตัวผู้เรียนมาก รวมไปถึงจากผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านภายในชุมชน และประชุมคณะทำงานเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สัมภาษณ์ นำมาแปรผลเพื่อใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายและเลือกเนื้อหาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในขั้นตอนต่อไป 3) กำหนดจุดมุ่งหมาย มีการประชุมคณะทำงาน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สัมภาษณ์ นำมาแปรผลเพื่อใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ จุดเน้นของชุมชน จุดเด่น ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บริบทของท้องถิ่นและข้อมูลพื้นฐานของตัวผู้เรียน เพื่อให้จุดมุ่งหมายสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง รวมไปถึงทบทวนตรวจสอบจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างละเอียด เพื่อให้ถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น 4) วิเคราะห์เนื้อหาสาระ มีการประชุมคณะทำงาน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล และเลือกเนื้อหาสาระที่ได้จาก

การศึกษา สัมภาษณ์ นำข้อมูลมาเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา บริบทท้องถิ่นและตัวผู้เรียนมากที่สุด รวมไปถึง ทบทวน เนื้อหาอย่างละเอียดอีกรอบก่อนนำข้อมูลไปจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร มีการประชุมคณะทำงาน เพื่อมอบหมายครูผู้ชอบในการดำเนินการใช้หลักสูตร ร่วมกันการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างหลากหลาย นำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น และให้ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นได้ในระหว่างที่เรียน เพื่อได้ให้ทั้งข้อดี ข้อเสีย ความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงไหม 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตรในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ประชุมคณะทำงาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตร วางแผนการประเมิน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และร่วมกันประเมินผล ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย อย่างละเอียด เพื่อให้ได้ทราบถึงการจัดทำหลักสูตรครั้งนี้กับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมินและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำหลักสูตรไปใช้อย่างต่อเนื่องและปรับปรุงแก้ไขต่อไป 7) ทำการปรับปรุงแก้ไข การปรับปรุงแก้ไขในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ประชุมคณะทำงาน เพื่อสอบถามปัญหา จุดบกพร่องของการพัฒนาและจัดทำหลักสูตรในครั้งนี้ เพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาให้หลักสูตรท้องถิ่นดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามบริบทของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและเสนอหลักสูตรต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นชอบ เพื่อให้หลักสูตรนี้สามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในชีวิตประจำวัน สร้างความน่าเชื่อถือและคุณค่าของตัวหลักสูตร ทำให้เกิดวงจรการใช้ประโยชน์จากหลักสูตรเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด รวมไปถึงประเมินเพื่อปรับปรุงในทุกปีการศึกษา ผ่านคณะกรรมการติดตามและประเมินผลในระดับสถานศึกษาและกลุ่มเครือข่าย ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง เพื่อนำไปปรับปรุงและปรับใช้ต่อไป

3. นำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีองค์ประกอบ 1) จัดตั้งคณะทำงาน 2) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพข้อมูลพื้นฐาน 3) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 4) วิเคราะห์เนื้อหาสาระ 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) ทำการปรับปรุงแก้ไข จากการจัดสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP) ผู้ทรงวุฒิจำนวน 7 คน มีความเห็นว่า แนวทางดังกล่าว เป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

อภิปรายผล

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่เป็นประจำทุกปี การศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามบริบทของท้องถิ่นและตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง ผ่านคณะทำงานในจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร สามารถเข้าถึงชุมชนได้ง่ายและมีเวลาในการศึกษาข้อมูลที่ชัดเจน สู่การกำหนดจุดมุ่งหมายและการเลือกเนื้อหาสาระที่สอดคล้องตามความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน ดำเนินการใช้หลักสูตร โดยครูผู้รับผิดชอบเพื่อเปิดในรายวิชาเพิ่มเติมอีกทั้งยังสอดแทรกไปในรายวิชาที่มีความสอดคล้องกันเพื่อให้ทั้งข้อดี ข้อเสีย ความเหมาะสมสู่การประเมินผลและทำการปรับปรุงแก้ไขตรงกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทิดศักดิ์ บุญรินทร์ เรื่องการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษา ประกอบด้วย 1) ความต้องการจำเป็นในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับโครงสร้างเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และระดับของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) ความคิดเห็นต่อการประชุมเชิงปฏิบัติการร่างหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นยังอาศัยการทำงานเป็นทีมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจากคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน รวมไปถึงขั้นตอนศึกษาข้อมูลพื้นฐาน นำหลักสูตรไปใช้สู่การประเมินตรงตามขั้นตอนแบบแผนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างชัดเจน (เทิดศักดิ์ บุญรินทร์, 2555) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ เข้มทิศ เรื่องประสิทธิผลในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า กิจกรรมและแนวทางที่ใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเรื่องการวางแผนที่ดี การประสานงานที่ดีจะต้องมาจากความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนในโรงเรียนมัศึกษามีหลักฐานที่เด่นชัดของผู้วิจัย พบว่าโรงเรียนที่บุคลากรมีความอบอุ่นและมีความกำลังใจ คือโรงเรียนที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม (รุ่งทิพย์ เข้มทิศ, 2559)

2. ศึกษาแนวทางมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา เครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่าในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจำเป็นต้องมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามบริบทของท้องถิ่นและตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป จำเป็นต้องมีคณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยครูและตัวแทนชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์วางแผนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องที่จะเปิดสอนในสถานศึกษา และกำหนดปฏิทินในการดำเนินงาน อีกทั้งร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลแบบเจาะลึกจากผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านภายในชุมชน นำมาแปรผลเพื่อใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายและเลือกเนื้อหาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ดำเนินการใช้หลักสูตร โดยครูผู้รับผิดชอบเปิดรายวิชาเพิ่มเติมอีกทั้งยังสอดแทรกไปในรายวิชาที่มีความสอดคล้องกันเพื่อให้ได้ทั้งข้อดี ข้อเสีย ความเหมาะสมสู่การประเมินผลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ทราบถึงการจัดทำหลักสูตรครั้งนี้กับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมินและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำหลักสูตรไปใช้อย่างต่อเนื่องและปรับปรุงแก้ไข เพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาให้หลักสูตรท้องถิ่นดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามบริบทของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิทัศน์ อินทร์น้า เรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ที่พบว่า การบริหารงานสถานศึกษา การสอน การจัดทำหลักสูตรการสอน งานทั่วไป ภายใต้การมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมประเมินผล โดยนำหลักพุทธธรรม อปทานิยธรรม สังคหัตถุ สาราณียธรรม มาส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานในแต่ละด้าน ดังนี้ ควรมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันทุกฝ่ายในการกำหนดหลักสูตร ด้านงบประมาณ ผู้บริหารควรขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน คิดวางแผนการจัดกิจกรรม เพื่อประโยชน์แก่คนในชุมชนตามหลักสังคหัตถุ ด้านการบริหารงานบุคคล ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนการสอนของพระสงฆ์ พระวิทยากร และครูผู้สอนด้วยความสามัคคี เครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันคือ สาราณียธรรม ด้านการบริหารงานทั่วไป ปรับปรุงศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ให้เยาวชนและประชาชนศึกษาความรู้ หรือมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นจำเป็นต้องอย่างมากให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้งานหลักสูตรท้องถิ่นมีมาตรฐาน ตรงตามหลักการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 (นิทัศน์ อินทร์น้า, 2555) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทิดศักดิ์ บุญรินทร์ เรื่อง การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยทราย สพป. อุบลราชธานี เขต 5

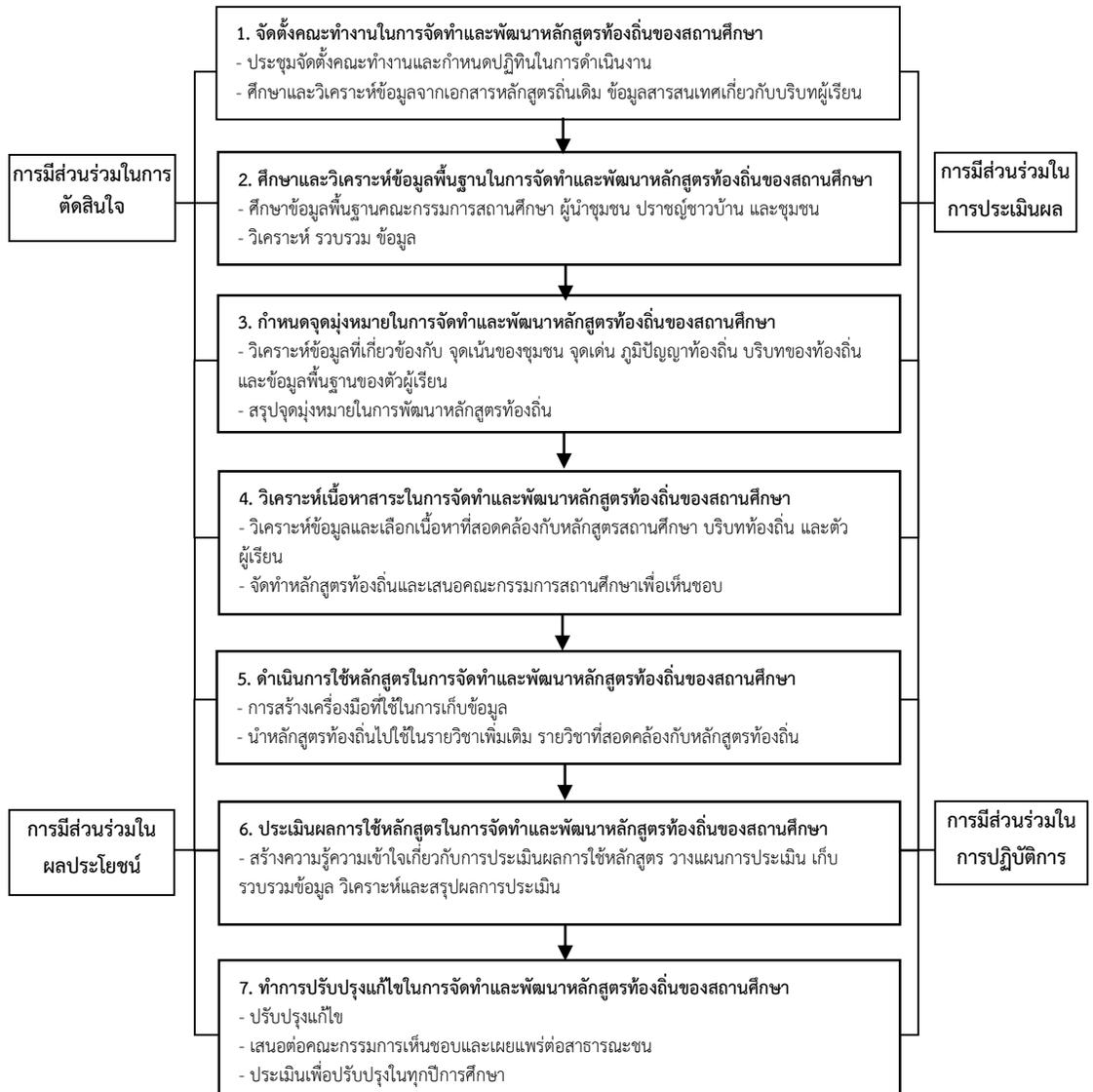
กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษา ประกอบด้วย 1) ความต้องการจำเป็นในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษามีความจำเป็นต้องมีหลักสูตรท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับโครงสร้างเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และระดับของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) ความคิดเห็นต่อการประชุมเชิงปฏิบัติการร่างหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมจึงเป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม (เทิดศักดิ์ บุญรินทร์, 2555)

3. นำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ในการศึกษาในขั้นตอนการนำเสนอ ได้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาที่ใช้ได้จริง มีองค์ประกอบ 1) จัดตั้งคณะทำงาน 2) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพข้อมูลพื้นฐาน 3) กำหนดจุดมุ่งหมาย 4) วิเคราะห์เนื้อหาสาระ 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) ทำการปรับปรุงแก้ไขจากการจัดสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP) ผู้ทรงวุฒิจำนวน 7 คน มีความเห็นว่า แนวทางดังกล่าว เป็นไปได้ เหมาะสม เป็นประโยชน์ ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและตรงกับหลักการเขียนแนวทาง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจำเป็นต้องดำเนินการตาม 7 ขั้นตอน เพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นสอดคล้องตามบริบทของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง รวมถึงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคม ชมพูหลง กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการที่ท้องถิ่นปรับปรุง ขยาย หรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาสาระ แผนการสอน สู่การเรียนการสอนกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยมีคณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการ มีการวิเคราะห์และเลือกเนื้อหาตามความเป็นจริง รวมไปถึงจัดทำหลักสูตร และประเมินแก้ไขจุดที่บกพร่องต่อไปตามหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท ไม่ขัดต่อเจตนารมณ์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่นและตัวผู้เรียน (นิคม ชมพูหลง, 2542)

สรุป

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจำเป็นต้องมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในการ

ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามบริบทของท้องถิ่นและตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น มี 7 ขั้นตอน คือ 3) กำหนดจุดมุ่งหมาย 4) วิเคราะห์เนื้อหาสาระ 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) ทำการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ สรุปแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ให้ตรงตามท้องถิ่นและตัวผู้เรียน
  2. สถานศึกษาควรจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตั้งแต่ก่อนปีการศึกษาเพื่อสามารถนำหลักสูตรทดลองใช้และตามปฏิทินของสถานศึกษา
  3. สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม
- ### ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัย แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. ศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง สู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- เทิดศักดิ์ บุญรินทร์. (2555). การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. ใน วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิคม ชมภูหลง. (2542). การสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มงานอาชีพ ฉบับปรับปรุง. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม.
- นิต์ศน์ อินทร์ฉ่ำ. (2555). แนวทางการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. ใน วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ฉิวพรรณ วิสุวรรณ. (2553). การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องการวาดภาพศิลปะไทยโดยใช้ตัวหนังสือสูง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รุ่งทิพย์ เข้มทิศ. (2559). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเรียนกับชุมชนโรงเรียนเทศบาลเฉลิมฉมัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สังต์ อุทรานันท์. (2542). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.